

Woda w rolnictwie: plany, w tym pakiety wodno-retencyjno- klimatyczne

Barbara Lewandowska
Naczelnik Wydziału Melioracji
i Energii Odnawialnych
Departament Gospodarki Ziemią

Kampinoski Park Narodowy, 9 maja 2019 r.

Woda w rolnictwie

1. Zadania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
2. Działania w zakresie melioracji wodnych.
3. Działania rolnośrodowiskowe.
4. Plany na perspektywę finansową 2021-2027.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

nadzór nad sprawami dotyczącymi melioracji, w zakresie spraw nieobjętych działem gospodarka wodna (na podstawie ustawy o działach administracji rządowej)

Definicja melioracji – art. 195 ustawy – Prawo wodne:

Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy

Dane ilościowe:

Powierzchnia użytków rolnych – 14,6 mln ha

Obszar zmeliorowany – ok. 6,4 mln ha

Długość rowów melioracyjnych – ok. 277 tys. km

Woda w rolnictwie

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – projekt strategiczny**
Woda dla rolnictwa

Program wsparcia gospodarstw rodzinnych i doskonalenia gospodarki wodnej w rolnictwie w warunkach okresowych niedoborów i nadmiarów wody, w tym w budowie, odbudowie i prawidłowym wykorzystaniu urządzeń melioracyjnych dla poprawienia warunków produkcji, powiększenia retencji wodnej oraz osiągnięcia efektów środowiskowych.

- **Plan dla Wsi – *Przeciw suszy***

Projekt zakłada przeciwdziałanie suszy i innym zmianom klimatycznym poprzez wdrożenie działania na rzecz poprawy żyzności gleby, w tym wapnowania oraz zwiększenia retencji wód wraz z wprowadzeniem systemu nawodnień w rolnictwie

Woda w rolnictwie - SOR

Do zadań objętych projektem „**Woda dla rolnictwa**” należą:

- budowa i odbudowa urządzeń melioracyjnych (tj. głównie rowów, drenowań, stacji pomp do celów rolniczych, ziemnych stawów rybnych, grobli na obszarach nawadnianych, systemów nawodnień ciśnieniowych lub grawitacyjnych), w tym służących zwiększeniu retencji
- utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych
- renaturyzacja obszarów podmokłych w celu przywrócenia im funkcji retencyjnych
- szkolenia rolników w zakresie gospodarowania wodą w rolnictwie

Wsparcie do inwestycji:

PROW 2014-2020:

1. Obecnie realizowana pomoc na **zakup sprzętu** do utrzymywania urządzeń melioracji wodnych przez spółki wodne w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” – środki 79 mln euro. Planowane jest zwiększenie limitu pomocy do 1 mln zł na spółkę wodną.
2. Uruchomienie pomocy w realizacji **inwestycji w zakresie nawodnień** w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych”.

Woda w rolnictwie - inwestycje

POIiŚ 2014-2020

- aktualnie brak jest możliwości realizacji inwestycji w zakresie melioracji i małej retencji na gruntach rolnych,
- zgodnie ze stanowiskiem Ministra Inwestycji i Rozwoju w obecnej perspektywie finansowej brak jest środków na ten cel.

RPO 2014-2020

- w niektórych województwach przewiduje się możliwość realizacji inwestycji w zakresie małej retencji (budowa zbiorników wodnych, urządzeń piętrzących), do dzisiaj jednak działanie to nie zostało uruchomione

Woda w rolnictwie - utrzymanie

Obowiązek utrzymywania urządzeń melioracji wodnych należy do **właścicieli gruntów**, na który urządzenia te wywierają korzystny wpływ.

W przypadku zrzeszenia się rolników w formie **spółki wodnej**, możliwe jest wsparcie do zadań związanych z utrzymaniem:

- około 3-4 mln zł rocznie – kwota planowana przez wojewodów w ich budżetach
- 40 mln zł rocznie - rezerwa celowa budżetu państwa planowana i dzielona na poszczególne województwa przez MRiRW

Tereny podmokłe – wybrane działania PROW 2014-2020

W ramach działań obszarowych PROW 2014-2020 nie ma dedykowanych bezpośrednich działań/pakietów wodno-retencyjno-klimatycznych. Niemniej pewne działania przyczyniają się w sposób pośredni do ochrony wód:

Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW 2014-2020 (7 pakietów)

1. Rolnictwo zrównoważone.
2. Ochrona gleb i wód.
3. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych.
4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000.
5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000.
6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.
7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

Tereny podmokłe – wybrane działania PROW 2014-2020

Praktyki realizowane w ramach ww. pakietów sprzyjają m.in. retencjonowaniu wody w glebie poprzez stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych tj.:

- zmianowanie w Pakiecie 1. (wzrost zawartości próchnicy w glebie),
- właściwe nawożenie w Pakiecie 1. (np. wymóg posiadania planu nawozowego, odpowiedni dobór roślin),
- uprawa poplonów w Pakiecie 2. (ograniczenie odpływu powierzchniowego).

W ramach DRŚK (pakiety przyrodnicze) chronione są półnaturalne ekosystemy mokradłowe, które **pełnią w krajobrazie rolniczym bardzo ważną funkcję retencyjną**. Półnaturalne ekosystemy mokradłowe mają bardzo duży wpływ m.in. na kształtowanie różnorodności biologicznej oraz ochronę zasobów wodnych.

Tereny podmokłe – wybrane działania PROW 2014-2020

W ramach Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego PROW 2014-2020 wyróżnia się **dwa pakiety przyrodnicze: Pakiet 4. i Pakiet 5.** których celem jest przywracanie lub utrzymanie tradycyjnego i ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk.

Pakiety przyrodnicze podzielone są na warianty, w ramach których wsparcie udzielane jest m.in. do:

- zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych,
- zalewowych łąk selernicowych i słonorośli,
- półnaturalnych łąk wilgotnych,
- torfowisk oraz
- siedlisk lęgowych ptaków: rycyka, kszyka, krwawodzioba, czajki, wodniczki, dubelta, kulika wielkiego i derkacza.

Tereny podmokłe a WPR po 2020 r.

Wspólna Polityka Rolna po 2020 roku (WPR) - Komisja Europejska zaproponowała m.in. zwiększenie ambicji w zakresie środowiska, klimatu.

Tereny podmokłe a WPR po 2020 r.

Propozycja KE: ochrona terenów podmokłych i torfowisk (**norma GAEC 2**)

- ✓ element **nowego, obowiązkowego systemu warunkowości**, który łączy obecną zasadę wzajemnej zgodności z wymogami zazielenienia;
- ✓ do przestrzegania warunkowości będą zobowiązani beneficjenci płatności bezpośrednich oraz płatności obszarowych PROW – w przypadku nieprzestrzegania warunkowości konsekwencją będzie odpowiednie zmniejszenie przyznawanych płatności;
- ✓ warunkowość będzie stanowić podstawę do określenia wymagań dla dodatkowo płatnych, dobrowolnych działań w ramach PROW;

Fragment Załącznika III projektowanego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady *ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia na podstawie planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie (...)*:

Obszar	Kwestia	Norma	Główny cel normy
Klimat i środowisko	Zmiana klimatu	GAEC 2	Odpowiednia ochrona terenów podmokłych i torfowisk
			Ochrona gleb bogatych w węgiel

Państwa członkowskie mają same określić definicję terenów podmokłych i torfowisk, wyznaczyć ich zasięg oraz wskazać, na czym polega ich „odpowiednia ochrona”.

Tereny podmokłe a WPR po 2020 r.

Wzmocnienie kwestii środowiskowych będzie dotyczyć także **II filaru** m.in. w interwencjach dotyczących:

- zobowiązań środowiskowych, klimatycznych i innych zobowiązań w dziedzinie zarządzania (w tym np. działania rolno-środowiskowo-klimatyczne);
- niekorzystnych warunków specyficznych dla obszaru wynikających z określonych obowiązkowych wymogów (w tym np.: działania ukierunkowane na obszary rolne na obszarach Natura 2000 i z ograniczeniami wynikającymi z Ramowej Dyrektywy Wodnej).

Tereny podmokłe a WPR po 2020 r.

W chwili obecnej Polska jest na etapie uzgadniania ogólnych zasad, które będą obowiązywały w odniesieniu do I i II filaru, więc nie posiada jeszcze wypracowanych koncepcji dotyczącej kształtu ww. działań w ramach przyszłej WPR.

**Dziękuję
za uwagę**